

זה לא היה יכול לקרות כאן

זהו ניסיון לתאר בצורה דימויונית, מה היה קורה, איננו היתה פרשת ווטרגייט מתחוללת בישראל, בתקופת ממשלת גולדה, למשל.

הרעיון לשתול מכשירי האזנה בישיבת שער המים בירושלים, שם מתכנסת מועצת גדולי התורה, ושם נמצאים משרדי מטה הבחירות של אגודת ישראל, לא היה אלא חלק מתוכנית נרחבת, שנועדה להבטיח מחדש את בחירתה של גולדה מאיר כראש הממשלה. במסגרת תוכנית זו הוטמנו מכשירי האזנה בכל מסות הבחירות של כל המפלגות היריבות למפלגת העבודה. אולם התקלה אירעה דווקא בישיבת שער המים. הגורל העיוור זימן את סעדיה בדיח, השומר התימני של הישיבה, דווקא בשעה 2 לפנות בוקר, בעת שהבחין כי דלת הישיבה פרוצה. הוא הזעיק מייד את המיטטרה. שעצרה בבנין חמישה אנשים, אשר עסקו בהחלפת הסוללות במכשירי ההאזנה הרגישים. בפני השוטרים שעצרו אותם, הם הציגו את עצמם כשרברבים, שבאו לתקן את הצנרת.

* שרהמיטטרה שלמה הייל מזעיק בשעת בוקר מוקדמת את מסכ"ל המיטטרה בטלפון: "השתגעתי? לעצור פעלים בשעת עבודתם. מחר תהיה שביחה כללית של כל עובדי השירותים, לשחרר אותם מיד."

* מסתבר כי שומר מיטש בשם סימון אולואי הספיק לחקור את אחד העצורים שנעצרו בישיבת שער המים. כפנקס הרשימות שלו הוא מוצא את מיספר הטלפון של אלי מזרחי, מנהל לישיבתה של ראשי הממשלה. הוא יוצא לחקור את אלי מזרחי ועוצר אותו לחקירה, עוד לפני שמתקבלת ההוראה משרהמיטטרה. למחרת מופטר השומר.

* השומר המפוטל שולח מכתב למערכת העיתונים, הוא מפרט בו מה אירע כליל הפריצה בישיבת שער המים ואת הקשר שגילה בין "השרברבים" לבין לישיבת ראשי הממשלה. הוא מעלה חשד כי שירות בטחוני מסויים פעל כאן בשליחות מטה הבחירות של המערך. במערכות העתונים נזרק מיכתבו של השומר אולואי לסל.

* העולם הזה מפרסם כתבה סנסציונית הנושאת את הכותרת: "שערוריית שער-המים". בכתבה מופיעים גילויים מרעישים, מלווים בעדויות וצילומים, המוכיחים כי "השרברבים" אינם אלא עובדי מדינה, חלקם עובדי מערכת הביטחון, וכי התוכנית להטמנת מכשירי ההאזנה בישיבת שער המים תוכננה במישרי מטה הבחירות של המערך באישורם של שרהביטחון משה דיין ושרהאוצר פינחס ספיר, שהקציב את הכספים הדרושים למיבצע. למרות הגילויים וההאשמות המפורשות לא באה כל תגובה רשמית. אף עתון אינו מפרסם דבר על פירסומי העולם הזה. בתשובה לשאלה בנידון משיכה ראשיהממשלה גולדה מאיר: "מעולם לא קראתי מה שנכתב בעתון זה ואין לי כוונה לקרוא מה שכתוב בו גם עכשיו."

* חבריהכנסת השביעית, אורי אבנרי, מגויש שאלות לראשי הממשלה, שרהביטחון ושרהאוצר, בעקבות גילויי העולם הזה על עזר שער המים. ראשיהממשלה משיבה כעבור שישה חודשים בכנסת: "כתקן של מושרד ראשיהממשלה לא נכללו מעולם שרברבים". שרהביטחון משיב על השאלות שהוגשה לו: "א. — לא. ב. — לא. ג. — אין לי מה להוסיף על מה שאמרתי בתשובה לסעיף א'." שרי האוצר אינו משיב כלל על השאלות.

* תלונה מפורטת על הפרשה נמסרת ליועץהמיטטרי לממשלה. היא כוללת עדויות של מעורבים בפרשה, הסוענים במפורש כי תוכנית הטמנת מכשירי ההאזנה תוכננה בידי ראשי הממשלה. מפרסם חודשיים מפרסם היועץהממשלתי הודעה בה נאמר: "המיטטרה בדקה את פרטי התלונה ולא מצאה בה כל עבירה על החוק או חריגה מסמכות. אי לואת תהליטה המיטטרה לסגור את התיק מחוסר ענין ציבורי."

* השומר אולואי מועמד לדין על "גילוי סודות המדינה שנודעו לו בתוקף תפקידו כעובד מדינה". הוא מורשע בעבירה על תקנון שירות המדינה. במהלך מיטטרה מגלה השומר אולואי כי נודע לו שכמה יועצים בכירים של ראשיהממשלה, שרהביטחון ושרהאוצר עומדים מאחורי פרשת הפריצה לשער המים. אולואי נידון לשנתים מאסר.

* סיעות האופוזיציה בכנסת מבקשות בהברות משרי הממשלה לגבי ההאשמות של משה ארליכמן ויעקב הולצמן, יועציו של שרהאוצר, בפרשה. שרהאוצר משיב בראיון בטלוויזיה: "מעולם לא שמעתי את השם ארליכמן". הוא אומר, "השם הולצמן זכור לי מאיזה מקום. נדמה לי שהוא אחד התורמים הגדולים למגבית". כאשר מצני בכתבי המראיין תמונה בה נראה השר ספיר בלישכתו בחדרת יועצו יעקב הולצמן, מגיב ספיר: "יכול להיות שזה הולצמן בתמונה, אבל השני זה בטח לא אני."

* סיעות האופוזיציה בכנסת תובעות מינוי ועדת חקירה לחקירת האשמותיו של שומר אולואי. בדיון המדיני בכנסת טוענת ראשי הממשלה גולדה מאיר: "אני מוועזת מההשמועות הפרועות המבוזות להרפות את ידי הממשלה המושטות לשלום." שרהביטחון מודיע לכנסת על מתירתו בגופו המצויץ, כל האצעות לסרר היום בנושא שער המים מוסרות. במקומו נכה הכנסת בגורל יהדות סוריה.

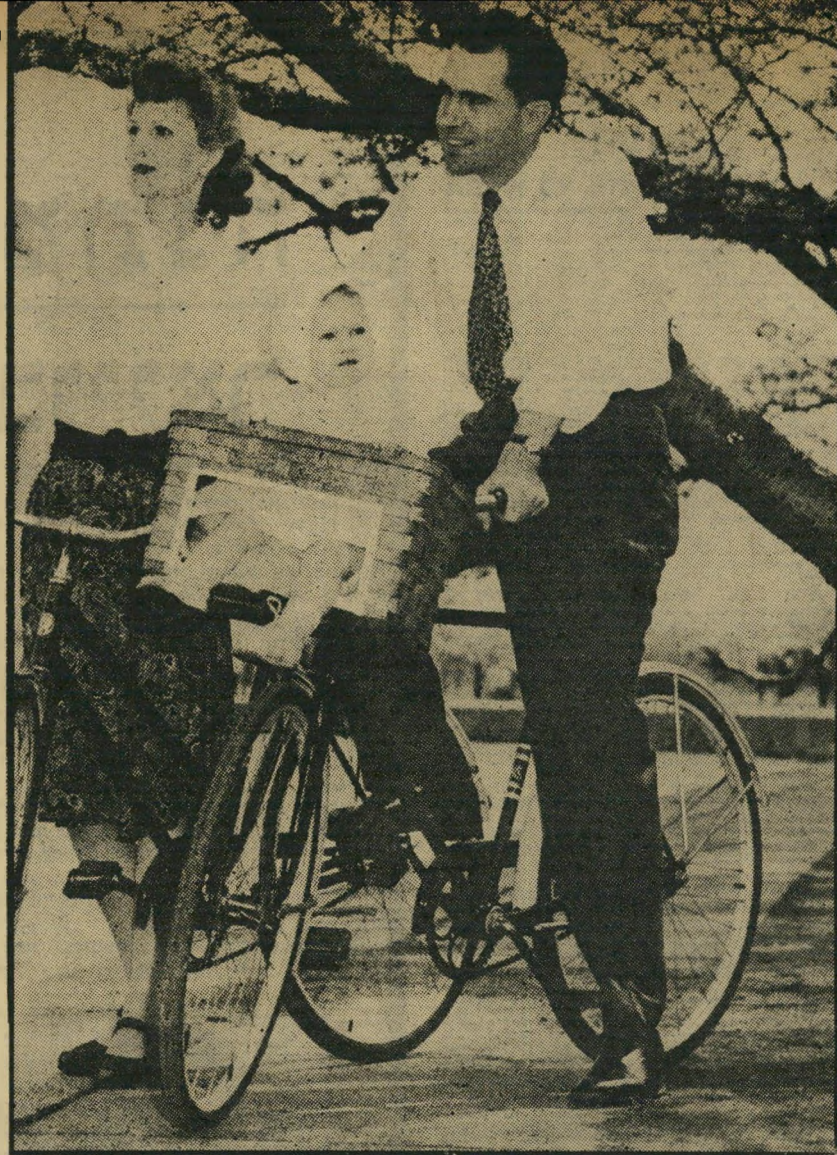
* גילוי חודשי נוסף: עובד מטההבחירות של המערך, שלא קיבל את התשלומים המגיעים לו, מגלה כי כל פרטי תוכנית הטמנת מכשירי ההאזנה במישרי המיפלגות היריבות וכן הדיונים שהתקיימו בממשלה על טיטשוש חלקם של שירותי הביטחון בפרשה, הוקלטו על סרטי הקלטה. סיעות האופוזיציה תובעות לפרסם את תוכן הקלטות. שרהביטחון מופיע בטלוויזיה ומוטר: "לא היו שום הקלטות. אין רשמיקול בישיבות המחשלה. יש רק פטרון. אפילו אם היו הקלטות הן חסויות מטעמים ביטחוניים. האויב בשער" האופוזיציה מסכימה להסיר את ההצעות מסדרהיום.

* נודע כי מישריהאוצר העניק לבנק אגודת-ישראל רישיון לפתיחת סניף בנק נוסף. ללא כל קשר עם זה מפרסמים מנהיגי אגודת-ישראל באותו שבוע בהודעה לעיתונות: "השרברבים הומונו לישיבת שער המים על-ידי מועצת גדולי התורה. בי חקירה הסתבר כי השומר סעדיה בדיח הוא עיוור וחריש. הוא נשלח לגימלאות."

* למרות ההכחשות נוטה דעתהקהל בישראל יותר ויותר להאמין בגילויי פושט שער המים. במיכתבים לעיתונים טוענים אזרחים כי הממשלה מחפה על מעשה שחיתות מובהק וכן על האחראים לכך לתת את הדיון. חברים מסיעת המערך תובעים דיון פנימי סגור במרכז המפלגה על הפרשה. כמה מהם מבטיחים לתמוך באופוזיציה כאשר תוגש שוב הצעה לסדרהיום בנושא זה. יו"ר הקואליציה, משה ברעס, מזהיר כי הצבעה כזאת תיפגע בשלימות המפלגה וכי כל החיכים חייבים במיטטרת סיעתית. בהצבעה בכנסת תומכים כל אנשי המערך בהצעה להוריד את הנושא מסדר היום.

* למרות חילוקי הדעות, שער המים ממשיך להתנהל. ממשלה ממשיכה למנות ועדת חקירה ממלכתית לחקר הפרשה. כעבור שישה חודשים מפרסמת הוועדה את מימצאי דו"ח הבניים שלה: "אנו מאמינים לגירסתו של שרהביטחון כי הורה לשרוף את סרטי הקלטה הנוגעים למיטטרה כדי למנוע הצטברות חומר במחסני הארכיון... לא מוצאנו כל סעיף המצביע על אחריות מיניסטר-אילתי של שרי הממשלה למעשיהם של עובדי המדינה... אנו נוטים להאמין לטענת שרהאוצר כי האחריות לפרשה מוטלת על קצין המיטטרה שעצר את השרברבים בישיבת שער המים. איננו רואים אפשרות כי הוא יוכל להמשיך בתפקידו במיטטרה המיטטרה."

* תמורת הסכמת המערך לשינוי חלוקת עודפי הקולות בבחירות, הסכימה מיפלגת האופוזיציה הראשית, שלא להכיר את פרשת שער-המים במערכת הבחירות. בבחירות הסתיימו בניצחון המערך. גולדה נבחרה שוב כראשיהממשלה. שרהביטחון הודיע כי, "בהתחשב בנימוקי מצפון ודת", משוחררים כל התלמידים הרשומים בישיבת שער המים משירות צבאי.

הפוליטיקאי
עם היבחרו לקונגרס בשנת 1947, הצטלם דיצ'ארד עם אשתו פאט ובתו בת השנה טרישה, בווינגטון. למרות שהשתייך לכת הקוויקרים הפאציפיסטים, התגייס בחילמה לחיל'הים והיה רב'חובב.

העולם הערבי, אשר דאלס, ברוב איזולתו הצדקנית, דחף אותו לזרועות הסובייטים. הוא תיקן את שיגאות רוובלט וטרומן בסין, ואת המישיגים של חצי תריסר נשיאים כלפי ברית-המועצות.

האם כל זה אינו שקול כנגד כמה פריצות, הדחה לעדויות-שקר, טכסימי-מירמה, קבלת שוחד, גניבות ממסדהכנסה ושוד קופת המדינה לטובת רכושו הפרטי?

החינוך השיטחי אומר: כן. תכונה עמוקה יותר אומרת — לא. אין גוף יכול לשגשג, כשבתוך קרבו מתפשט הסרטן. מעצמה כבירה אינה יכולה ליהנות מהישיגיה המדיניים, החובקים את כדור-הארץ, אם הריקבון פושט בריקמתה המדינית והחברתית. הריקבון והשחיתות מוטטו אימפריות רבות יותר בתולדות האנוש שות מאשר המלחמות.

מכל האימפריות הגדולות שידע העולם, הקהיליה האמריקאית היא, אולי, הפחות מאוזנת בנפשה. היא מסוגלת להתפלש בכביצה של צניעות, ללקות בהתקפות של היסטריה, לרוץ אמוק באורגניה של אלימות.

אולם בכל פעם, עד כה, חזרה אליה שפיותההדעת. איזה כוח נסתר עולה ממעמקי נפשח ומושיעה ברגע האחרון ממש, כמו פלוגת חידיהפרשים המופיעה מתוך ענן האבק בפרטי המערב הפרוע, או חילי הנחיתה כפרש מידחמה.

הסיוט של ווטרגייט נמשך ונמשך. העם האמריקאי התבוסס בוהמה, בסקרנות כמעטהולנית. שעות על גבי שעות ישבו מיליונים רתוקים מול מכשירי הטלוויזיה, כאשר תהלוכה העגומה של ארליכמן והולדמן, מיטשל ודין, עוברת על פני המסך. נדמה היה שהם נהנים מחשיפת מעורמיה של החבורה, שהם עצמם העלו אותה מעלה מעלה, ביודעם בסתר ליבם שוהי כנוסיה משוללת מוסר.

A BORN LOSER

א חקרי יריד המסך הסופי על המחזה, תישאר תעלומה אחת ללא פיתרון. היא תעסיק סופרים ופסיכולוגים במשך שנים רבות. מדוע עשה זאת?

מדוע לא נטש את מעשי הנוכלות כששוב לא יכלו להביא לו כל תועלת? וכאשר נתפס בקלקלתו, מדוע לא שרף את סרטיההקלטה, שגרמו לאבדו? הרי לאיש כמוהו בוודאי לא היתה השמדת הראיות גורמת לנקיפת-מצפון?

מכל התשובות שהושמעו השבוע, נראית לי ביותר זו של שונאי ניקסון ותיק, שקבע בפשטות: הוא מפסידן מלידה.

ואכן, הכישלונות דרפו אחרי איש מזור זה במשך כל חייו, ולא פעם נראה כאילו הוא יוצא מגידרו כדי להליך את הכישלון מורועות הניצחון. בגלל פרשת-שחיתות קטנה, כמעט איבד את המועמדות לתפקיד סגן-הנשיא. לאחר מכן הפסיד את הנשי את במאבק נגד קנדי, בגלל מישיגה טאקטי, אחרי שכבר היה נראה שהוא עומד לנצח. הוא הפסיד במערכת-הבחירות לתפקיד מושל קליפורניה, תוך השמעת גידופים כלפי העיתונאים ושקיעה באורגיה של רחמים-על-עצמו. והנה, כאשר כבר הגיע אל פסגת הסיסגות, כאשר בחירתו השנייה והאחרונה היתה מובטחת, כאשר הישיגו המדיניים קבעו לו מקום-כבוד בין הנשיאים המצטיינים של ארצו — כאילו יצא במירדף אחרי הכישלון, עשה מישיגה אחרי מישיגה, ומבטח לעצמו קבורת-חמור פוליטית.

מדוע?
האם פעל כאן יצר נסתר של הרס-עצמי? האם כוחות בלתי-מודעים, בנבכי נפשו, שאפו אל האבדון?
האם שותל הטבע מנגנון של השמדה-עצמית בתוך נפש פגומה בזאת, למען לא תוכל להזיק יותר מדי?